

ROVAKAAREN YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO

2021

**Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon suunnitelma
eläinlääkäripalveluiden sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin
valvonnan järjestämisestä.**

Sisällysluettelo

1. Johdanto	4
2. Toimintaympäristö ja valvonnan yhteiset vaatimukset	4
2.1. Toimintaympäristö	4
2.2. Voimavarat ja niiden riittävyys	5
2.3. Pätevyys ja osaamisen varmistaminen	6
2.4. Yksityinen palvelutarjonta	6
2.5. Tietojärjestelmät	7
2.6. Yhteistyö ja viestintä	8
2.6.1. Viranomaisten sisäinen ja viranomaisten välinen yhteistyö	8
2.6.2. Muu yhteistyö	8
2.6.3. Viestintä	8
2.7. Varautuminen erityistilanteisiin	8
2.8 Maksut	8
3. Valvonnan toimeenpano toimialoittain	9
3.1 Hankkeet	9
3.2 Eläinten terveyden valvonta	9
3.2.1 Eläntautivalmius	9
3.2.2 Eläntautiepäilyt ja –tapaukset	9
3.2.3 Vesiviljelylaitosten valvonta	9
3.2.4 Muu tautiseuranta	9
3.2.5 Eläinten keinollinen lisääntyminen	10
3.2.6 Eläimistä saatavat sivutuotteet	10
3.2.6.1 Sivutuotteiden hautaaminen	10
3.2.6.2 Haaskat	10
3.2.7 Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus (ml. sisämarkkinatuonti)	10
3.3 Eläinten hyvinvoinnin valvonta	11
3.3.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus	11
3.3.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus	11
3.3.3 Teurastamot ja pienteurastamot	11
3.4 Tukivalvonta	12
4. Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano	12
4.1. Peruseläinlääkäripalvelu	12
4.1.1. Sisältö	13
4.1.2. Puhelinneuvonta	13
4.1.3. Sairaanhoido	13
4.1.4. Terveydenhoito	14
4.1.5. Eläinten lopetus	14
4.1.6. Todistukset	14
4.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto	14
4.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu	14
4.3.1 Suur- ja pieneläinpäivystys	15
4.3.2 Keskitetty yhteydenottopalvelu	15
4.4 Saatavuus- ja laatutavoitteet	16
4.4.1 Ajanvaraus	16
4.4.2 Saatavuus	16
4.5 Toimitilat ja välineresurssit	16
4.6 Ostopalvelut	17
4.7 Perustason ylittävät palvelut	17
4.7.1 Laboratoriopalvelut	18

<u>5. Laatu ja seuranta</u>	18
<u>5.1 Valitusten käsittely ja kehittäminen</u>	18
<u>5.2 Seuranta ja Raportointi</u>	19
<u>5.2.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta</u>	19
<u>5.2.2 VASU-raportointi</u>	19
<u>5.2.3 Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot</u>	19
<u>5.2.4 Eläintaudeista ilmoittaminen</u>	19
<u>5.2.5. Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi</u>	19
<u>Eläinten hyvinvoinnin valvontasuunnitelma tarkastussuunnitelma vuodelle 2019</u>	21
<u>Eläinten terveydenvalvonnan tarkastussuunnitelma vuodelle 2019</u>	22
<u>Sivutuotevalvonnan tarkastussuunnitelma vuodelle 2019</u>	22
<u>Elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma vuodelle 2019</u>	23

1. Johdanto

Rovakaaren ympäristöterveydenhuolto laatii vastuullaan olevasta eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä järjestämistään eläinlääkäripalveluista suunnitelman, joka perustuu lainsäädännön asettamiin vaatimuksiin, valtakunnalliseen ohjelmaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista (EHO 2015-2021) sekä aluehallintoviraston valtakunnallisen ohjelman pohjalta laatimaan alueelliseen valvontasuunnitelmaan. Laadittu suunnitelma kattaa Rovaniemen kaupungin lisäksi yhteistoimintasopimuksen perusteella Ranuan, Pellon, Ylitornion ja Kolarin kunnat ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella. Kunnallisen valvontasuunnitelman tavoitteena on tehokas, tasapuolinen ja riskiperusteinen valvonta sekä asiakaslähtöinen neuvonta ja ohjaus. Suunnitelmassa kuvataan eläinlääkäripalvelujen saatavuutta ja laatua koskevat tavoitteet sekä valvontaan kuuluvat tarkastukset, näytteenotot ja muut toimenpiteet. Suunnitelmassa otetaan huomioon valtakunnallinen ohjelma sekä Lapin aluehallintoviraston alueellinen suunnitelma. Suunnitelma päivitetään vuosittain ja se arvioidaan ja tarkistetaan perusteellisemmin vähintään kolmen vuoden välein.

Valvontasuunnitelmaa ohjaavat säädökset ja ohjeet:

- Eläinlääkintähuoltolaki 16.10.2009/765 (kunnan suunnitelma 10 § ja siirtymäsäännökset 38 §)
- Eläinlääkintähuollon keskeinen lainsäädäntö on kuvattu kattavasti valtakunnallisessa valvontasuunnitelmassa EHO 2015-2021, joten sitä ei toisteta tässä suunnitelmassa.

2. Toimintaympäristö ja valvonnan yhteiset vaatimukset

2.1. Toimintaympäristö

Rovaniemen kaupunki sekä Ranuan, Pellon, Ylitornion ja Kolarin kunnat muodostavat 18557,52 km² laajan Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueen. Yhteistoiminta-alue on toiminut nykyisessä kokoonpanossa 1.1.2013 alkaen. Rovaniemen kaupunki toimii alueella ns. vastuukuntana. Koko henkilöstö on Rovaniemen kaupungin työntekijöitä. Eläinlääkintähuoltolain mukaisista tehtävistä yhteistoiminta-alueella vastaa Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta, jossa on jäsenet myös kustakin sopimuskunnasta. Kaikki ympäristöterveydenhuollon hallintotehtävät hoidetaan Rovaniemellä. Yksikköä johtaa Rovaniemen terveysvalvonnan johtaja, kaupungineläinlääkäri. Praktikkoeläinlääkäreiden lähiesimiehenä toimii toinen valvontaeläinlääkäreistä, vastaava eläinlääkäri.

Yhteistoiminta-alue on Rovaniemen kaupunkitaajamaa lukuun ottamatta harvaan asuttua, ja etäisyydet ovat pitkät. Alueen asukasluku on 78 049. Rovaniemi 63 128, Ranua 3792, Pello 3362, Ylitornio 3923, Kolari 3844 (tilastotieto 18.3.2020).

Yhteistoiminta-alueen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontakenttä on hyvin monipuolinen. Alkutuotanto on tärkeä elinkeino alueella. Karjatilojen määrä vähenee edelleen, mutta edelleen jatkavien tilojen koko suurenee. Lemmikkieläinten osuus kunnallisten eläinlääkäreiden kokonaistyömäärässä on varsinkin kaupunkialueella kasvanut viime vuosina voimakkaasti.

Poronhoito on merkittävä elinkeino yhteistoiminta-alueella; paliskuntia on yhteensä 13. Poronhoidossa talviruokinnan ja osavuotisen tarhauksen yleistyminen lisäävät eläinten riskiä sairastua sekä tarttuviin tauteihin että ruokintaperäisiin sairauksiin. Myös poronhoitoon liittyvät eläinsuojeluasiat kuten tarhojen olosuhteet ja porojen teuraskuljetukset ovat tulleet viime vuosina ajankohtaisiksi. Kolarissa ja Pellossa myös lammastalous on vahvaa.

Matkailulla on tärkeä osuus alueen elinkeinoelämässä. Matkailun kasvun myötä myös valjakkokoirayrittäjien ja ajoporojen määrä on lisääntynyt, mikä lisää valvonnan tarvetta. Matkailun kasvu lisää myös eläintautien leviämisen riskiä. Yhteistoiminta-alueella on myös yksi eläinpuisto ja pienempiä kotieläinpihoja, joissa on myös eksoottisempia eläinlajeja. Oman haasteensa eläintautiriskin muodossa aiheuttaa lisäksi yhteistoiminta-alueen rajoittuminen lännessä Ruotsiin. Liikenne rajan yli on vilkasta niin eläinten kuin ihmistenkin osalta.

2.2. Voimavarat ja niiden riittävyys

Yhteistoiminta-alueella on yhteensä yhdeksän praktikkoeläinlääkäriä virkaa. Ranualla, Pellossa ja Kolarissa on kussakin yksi virka. Ylitorniolla on kaksi osa-aikaista ja Rovaniemellä neljä virkaa, joita hoitaa osa-aikaisesti viisi eläinlääkäriä. Vuonna 2020 on perustettu yksi virka, joka on jaettu kahdeksi osa-aikaiseksi viraksi, virkavelvollisuutena sijaistaa tarvittaessa myös sopimuskuntien eläinlääkäreitä. Lisäksi yhteistoiminta-alueella on kaksi valvontaeläinlääkäriä virkaa, joista toinen osallistuu valvontaan 60 % osuudella. Valvontaeläinlääkärit hoitavat suuren osan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta. Valvontaeläinlääkärien työpanoksella varmistetaan valvonnan jäävittömyyden toteutuminen. Valvontaeläinlääkärien lisäksi kiireelliseen eläinsuojeluvalvontaan osallistuvat praktikkoeläinlääkärit tarvittaessa palvelutasopäätöksen mukaisesti siten, että jäävittömyys valvonnassa turvataan. Vuonna 2021 on tarkoitus lisätä praktikkoeläinlääkäreiden valvontatyön työpanosta ympäristölautakunnan 30.5.2012 tekemä palvelutasopäätös huomioon ottaen. Valvontaeläinlääkäreiden työpanoksesta käytetään elintarvikevalvonnan tehtäviin (maidontuotantotilojen ja vuodesta 2021 alkaen eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevien laitosten valvonta) arviolta 20 %. Täten valtion kustantaman eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan tehtäviin jää valvontaeläinlääkärien resurssia yhteensä 1,4 htv. Eläinlääkintähuollon tehtävien organisoinnista ja työnjaosta vastaa terveystalouden johtaja ja vastaava eläinlääkäri.

Rovaniemellä toimivien praktikkoeläinlääkärien vastaanotolla toimii virka-aikaan työsuhteinen pieneläinhoitaja, joka huolehtii toimenpiteissä avustamisesta ja välinehuollosta sekä tietyistä toimituksista. Päivystysaikana kiireellisissä leikkauksissa avustamisesta huolehtii yksityinen palveluntarjoaja. Siivouspalvelut ostetaan Rovaniemen kaupungin siivouspalvelulta. Ranualla, Pellossa, Ylitorniolla ja Kolarissa vastaanottotilojen siivous sisältyy yhteistoimintasopimuksen mukaiseen vastaanottotilojen vuokraan. Toimistopalveluihin, lähinnä hallinnollisiin tehtäviin, on käytössä tarpeen mukaan ympäristöterveydenhuollon palveluksessa oleva toimistosihiteeri, joka hoitaa päätoimisesti terveystalouden toimistotehtäviä. Eläinlääkärit hoitavat pääosin omatoimisesti ammatinharjoittamiseen liittyvän kirjanpidon ja laskutuksen.

Suunnitelmaa varten on laadittu valvonta- ja palvelutarpeen selvittämiseksi resurssitarvekartoitus.

Kartoituksen mukaan yhteistoiminta-alueen resurssit ovat sekä henkilömäärä, että henkilöstön erikoisosaamisalueet huomioiden hyvät, kun kaikki virat ovat täytettyinä.

Yhteistoiminta-alueella on mahdollista jakaa työtehtäviä eläinlääkärikohtaisesti mielenkiinnon ja perehtyneisyyden perusteella. Työnjakoa käsitellään tarkemmin luvussa 4 ”Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano”.

2.3. Pätevyys ja osaamisen varmistaminen

Rekrytoituilta eläinlääkäreiltä vaaditaan kopio Maa- ja metsätalousministeriön myöntämästä eläinlääkäriin laillistumistodistuksesta tai pätevyys voidaan tarkistaa Ruokaviraston internet-sivuilta. Laillistumistodistus on todisteena siitä, että kyseisellä henkilöllä on kunnaneläinlääkäriin tehtävään riittävä pätevyys, asiantuntemus ja hallintomenettelyjen tuntemus. Koulutuksista saatuja ohjeita ja mallipohjia kerätään sähköisiin perehdytyskansioihin, jotka ovat kaikkien viranhaltijoiden käytettävissä ja apuna mm. hallintomenettelyissä. Terveysvalvonnan johtaja tarkastaa tarvittaessa viranhaltijoiden tekemiä hallintopäätöksiä. Mikäli hallintomenettelytaidoissa koetaan tai havaitaan puutteita, ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin henkilön pätevöittämiseksi.

Eläinlääkäreiden vastuulla on, että muille kuin eläinlääkäreille ei anneta työtehtäviä, jotka säädösten mukaan kuuluvat eläinlääkäriin tehtäväksi. Esimies valvoo säädösten toteutumista omalta osaltaan.

Täydennyskoulutus suunnitelman tavoitteena on henkilöstön ammatillisten tietojen ja taitojen ylläpito ja lisääminen sekä uuden työssä tarvittavan osaamisen omaksuminen. Henkilöstökoulutusta ovat yhteinen kaupunkiorganisaation koordinoima koulutus, substanssikoulutus sekä omaehtoinen koulutus.

Koulutuksen suunnittelu perustuu vuosittaisiin esimiehen ja alaisten välisiin kehityskeskusteluihin, joissa arvioidaan henkilökohtaisesti työtehtäviin vaadittavaa osaamista ja koulutustarvetta.

Rovaniemen kaupungin henkilöstöhallinto pitää sähköistä kirjanpitoa henkilöstön koulutuksista. Lisäksi ympäristöterveydenhuollossa on oma kirjanpito koulutuksiin osallistumisista.

Mahdollisuuksien mukaan koko henkilöstön osallistumisella kunnaneläinlääkäreille suunnatuille koulutuspäiville pyritään varmistamaan, että valvontaan osallistuvilla eläinlääkäreillä on ajantasainen tieto lainsäädännöstä ja yhteisesti sovitusta tulkinnoista.

2.4. Yksityinen palvelutarjonta

Yhteistoiminta-alueella toimii yksityisiä eläinlääkäripalveluiden tuottajia, useita Rovaniemen kaupungissa ja yksi Kolarin Äkäslompolossa. Yhteistoiminta-alueen kaikissa toimipisteissä järjestetään pääsääntöisesti kiireellisen eläinlääkäriavun lisäksi peruseläinlääkäripalveluja myös muille kuin hyötyeläimille. Palvelujen tarjonnassa huomioidaan yksityisten eläinlääkäreiden tuottamat palvelut. Ajoittain turvaututaan yksityisten eläinlääkärien tuottamiin peruseläinlääkäripalveluihin, mikäli yhteistoiminta-alueen vajaa henkilöstöresurssi täytyy kohdistaa kiireellisen eläinlääkäriavun turvaamiseen koko alueella. Poikkeustilanteessa voidaan tarvittaessa laatia sopimus myös kiireellisen eläinlääkäriavun hankkimisesta yksityiseltä eläinlääkäriltä.

2.5. Tietojärjestelmät

Yhteistoiminta-alueella tietojärjestelmien ylläpito ja tekninen tuki on keskitetty Lapin informaatioteknologia Lapit:lle.

Yhteistoiminta-alueella on käytössä Terakuun ohjelmistot viranhaltijoilla. Henkilöstöä perehdytetään vielä ohjelmistojen tehokkaaseen käyttöön. Järjestelmään sisältyy tietoteknisistä syistä eläinlääkintäohjelmisto KliniQ:n osalta useita tietokantoja (eläinlääkintähuollon eri toimipisteissä). Kaikki eläinlääkärit eivät käytä KliniQ:ta, vaan osalla on käytössään muu oma aikaisemminkin käytössään ollut eläinlääkintäohjelmisto. Terveysvalvonnan ohjelmisto Tervekuussa on vain yksi tietokanta, joka sisältää koko yhteistoiminta-alueen tiedot. Lisäksi kussakin eläinlääkintähuollon toimipisteessä toimivat eläinlääkärit käyttävät oman toimipisteensä tietokantaa. Eläinlääkintäohjelmistojen kautta tuotantoeläinten lääkitsemistiedot siirtyvät tarvittaessa rajapinnan yli suoraan Naseva-järjestelmään, joka osaltaan parantaa ketjuinformaation toimivuutta. Ohjelmistoista voidaan tulostaa myös erilaisia raportteja valvonnan tarpeisiin. Tervekuu-ohjelmisto palvelee eläinlääkintähuollon toimialalla erityisesti valvontakohte- ja valvontatietorekisterinä. Tiedonhallintaohjelmistojen toimittajan kanssa kehitetään ohjelmistoja palvelemaan jatkossa entistä paremmin käytännön tarpeita.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa tukemassa on eläinlääkäreiden, erityisesti valvontaeläinlääkärien, käytössä tietojärjestelmiä ja rekistereitä, joita ovat muun muassa:

- Traces (tuonnissa ja sisämarkkinakaupassa käytettävä järjestelmä)
- Nautarekisteri (rekisteriin ilmoitetaan nautojen ostot, myynnit ja tilan pitopaikkojen väliset siirrot)
- ETU-palvelujen ylläpitämät Sikava ja Naseva terveydenhuoltotietojärjestelmät.

Tietojärjestelmien tarkempi kuvaus löytyy valtakunnallisesta EHO –ohjelmasta. Tervekuu-ohjelmistoa käyttävät kaupungineläinlääkäreiden lisäksi terveystarkastajat ja toimistosihteri. Edellä lueteltuja eläinrekistereitä ja tietojärjestelmiä käyttävät ainoastaan kaupungineläinlääkärit.

Yllä mainittujen järjestelmien ylläpitäjät päivittävät järjestelmiä säännöllisesti ja Ruokavirasto järjestää tarvittavaa koulutusta järjestelmien ja rekisterien käytössä. Koulutuksiin ohjataan ensisijaisesti ne kaupungineläinlääkärit, joiden tehtäviin liittyy koulutuksen aiheen mukaisten rekistereiden ja/tai järjestelmien käyttäminen.

Elintarvikevalvonnassa kohteet ja erilaiset toimenpiteet kirjataan kohdekohtaisesti ympäristöterveydenhuollon uuteen valtakunnalliseen VATI-tietojärjestelmään.

Elintarvikevalvonnan lausunto- ja tarkastuspyynnöt sekä vireille tulevat ilmoitukset, hakemukset jne. kirjataan myös Rovaniemen kaupungin asianhallintajärjestelmään CaseMiin diaari- ja päätösnumeron saamiseksi.

2.6. Yhteistyö ja viestintä

2.6.1. Viranomaisten sisäinen ja eri viranomaisten välinen yhteistyö

Eläinlääkintähuollon vastuualueen sisällä yhteistyö on päivittäistä. Yksikkökokouksia pidetään käsiteltävistä aiheista riippuen eri kokoonpanoilla.

Alue- ja keskushallintoviranomaisiin (Lapin aluehallintovirasto ja Ruokavirasto) ollaan tarvittaessa yhteydessä sähköpostitse tai puhelimitse.

Aluehallintoviraston järjestämät koulutuspäivät kaksi kertaa vuodessa ovat tärkeä yhteistyöfoorumi. Ruokaviraston Oulun yksikköön ollaan yhteydessä erityisesti poro- ja kala-asioissa.

2.6.2. Muu yhteistyö

Yhteistyötä tehdään tarvittaessa ja erityisesti mahdollisten valvontaprojektien yhteydessä eri toimijoiden kanssa. Käytännön valvontatyössä tehdään yhteistyötä tarvittaessa poliisin kanssa. Valvontakäyntejä voidaan tehdä sovitusti yhteistyössä myös Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) ja TUKESin valvojan kanssa.

2.6.3. Viestintä

Sisäisessä viestinnässä käytetään pääasiassa sähköpostia. Alue- ja keskushallintoviranomaisten kanssa yhteistyö tapahtuu sähköpostitse ja työkokouksissa sekä kirjeitse. Etäkokouksista on tullut tärkeä yhteistyökanava vuoden 2020 koronapandemian myötä. Ulkoisessa viestinnässä noudatetaan Rovaniemen kaupungin viestintästrategiaa ja annettuja ohjeistuksia. Tarvittaessa otetaan yhteyttä viestintäpäällikköön tapauskohtaisten ohjeiden saamiseksi. Ympäristöterveydenhuollon ja täten eläinlääkintähuollon tiedottamisesta vastaa terveysvalvonnan johtaja. Yhteistoiminta-alueella tiedottaminen järjestetään paikallisesti Rovaniemen kaupungin sekä Pellon, Ranuan, Ylitornion ja Kolarin kuntien internet-sivujen sekä paikallislehtien ja Lapin Radion kautta. Tarvittaessa käytetään myös muita viestintäkanavia.

2.7. Varautuminen erityistilanteisiin

Yhteistoiminta-alueella on valmiussuunnitelma häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten. Suunnitelman ja sen päivityksen hyväksyy toimivaltainen lautakunta. Suunnitelma kattaa mm. elintarvikkeisiin ja talousveteen liittyvät uhat ja erityistilanteet. Suunnitelmassa on myös mainittuna häiriötilanteiden johtamisjärjestelmä sekä vastuu- ja varavastuuhenkilöt.

2.8 Maksut

Ympäristöterveydenhuollon vastuualueen valvonnasta peritään Rovaniemen ympäristölautakunnan hyväksymän taksan mukaiset maksut. Ympäristöterveydenhuollon taksassa määriteltujen maksujen laskuttamisen hoitaa ympäristöterveydenhuollon vastuualueen toimistosihteerin. Eläinlääkintähuollon vastuualueella peritään valvonnassa tehtyjen päätösten toimeenpanemisesta koituvat kustannukset valvottavalta kohteelta/ eläinten omistajalta tai valtiolta valvonnan/ toimenpiteen luonteesta riippuen. Kustannusten perimisessä noudetaan asiassa sovellettavaa lainsäädäntöä.

Klinikkamaksua peritään yhteistoiminta-alueella toistaiseksi ainoastaan Rovaniemen kaupungissa. Laitemaksuja peritään myös Kolarin ja Ylitornion vastaanotoilla. Klinikkamaksutaksa on hyväksytty Rovaniemen ympäristölautakunnassa. Taksa on suunniteltu siten, että vastaanoton varustelusta ja eläintenhoitajan palveluista kertyvää kuluja peritään Rovaniemen kaupungille palvelua tai laitetta käyttäviltä asiakkailta eläimen hoitokäynnin yhteydessä. Kaupungille perittävä maksu peritään eläinlääkärin laskun yhteydessä. Eläinlääkärit tilittävät kertyneet maksut kaupungille.

Päivystysaikana on käytössä keskitetty yhteydenottopalvelu, joka on asiakkaille maksullinen palvelunumero. Yhteistoiminta-alueen kunnat osallistuvat eläinlääkintäpalveluista hyötyeläimille koituihin kustannuksiin kunkin kunnan erillisen päätöksen mukaisesti.

3. Valvonnan toimeenpano toimialoittain

3.1 Hankkeet ja sidosryhmäyhteistyö

Yhteistoiminta-alueella osallistutaan mahdollisuuksien mukaan AVI:n ilmoittamiin ja hallinnoimiin hankkeisiin. Valvonnassa tehdään yhteistyötä muun muassa monialaisessa Maitotyöryhmässä sekä valtakunnallisessa Välitä Viljelijästä-verkostossa.

3.2 Eläinten terveyden valvonta

3.2.1 Eläintautivalmius

Yhteistoiminta-alueella on käytettävissä poikkeustilanteita varten yhteensä 11 eläinlääkärin virkaa, joissa toimii yhteensä 13 eläinlääkärinä. Eläinlääkäreistä 11 on praktikoita ja 2 valvontaeläinlääkärinä. Päivystysaikana käytettävissä on aina 2 eläinlääkärinä. Eläinten pitopaikat sijaitsevat tasaisesti koko yhteistoiminta-alueella, joten sijaisjärjestelyt hoidetaan poikkeustilanteen vaatimalla tavalla käytettävissä olevien eläinlääkäreiden voimin. Kaksi yhteistoiminta-alueen virkaeläinlääkäreistä on myös valtion valmiuseläinlääkäreitä (2 praktikkoeläinlääkärinä).

3.2.2 Eläintautiepäilyt ja –tapaukset

Epäiltäessä tai havaittaessa helposti leviävä eläintauti, ko. eläinlääkäri tekee asiasta välittömästi ilmoituksen läänineläinlääkärille. Päivystysaikana ilmoitus tehdään päivystävälle läänineläinlääkärille. Läänineläinlääkärin ohjeistuksen mukaan ilmoitus tehdään myös alueen tartuntatautien torjunnasta vastaavalle terveyskeskuksen lääkärille. Aluehallintovirasto vastaa tautiepäilyn johdosta tehtävien toimenpiteiden organisoimisesta

3.2.3 Vesiviljelylaitosten valvonta

Vesiviljelylaitosten valvonta ja näytteenotto suoritetaan AVI:n ohjeistuksen mukaan. Päävastuu valvonnasta on valvontaeläinlääkärillä.

3.2.4 Muu tautiseuranta

Vuosittaisten seuranta-äytteiden ottamisesta vastaa pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri aluehallintovirastolta tulevien määräyskirjeiden perusteella. Tulokset tallennetaan kaupungineläinlääkärin tietokantaan.

Munintakanaloiden salmonellanäytteiden otosta vastaavat valvontaeläinlääkärit tai praktikkoeläinlääkäri omalla toiminta-alueellaan.

Lampaiden ja vuohien maedi-visna- sekä scrabie-tarkastuksista ja -näytteidenotosta vastaavat yhteistoiminta-alueen valvontaeläinlääkärit tai praktikkoeläinlääkärit, kukin omalla toiminta-alueellaan. Praktikkoeläinlääkärit vastaavat myös pääsääntöisesti nautojen BSE-näytteiden otosta sekä lampaiden ja vuohien TSE-taudin varalta otettavien näytteiden lähettämisestä tarvittaessa. Lainsäädännön muutoksista tiedottamisesta tuottajille vastaavat valvontaeläinlääkärit ja praktikkoeläinlääkärit omalla toimialueellaan. Porojen näivetystaudin (CWD) näytteenoton hoitavat tarvittaessa praktikot omilla toimialueillaan.

3.2.5 Eläinten keinollinen lisääntyminen

Yhteistoiminta-alueella ei ole hevosten alkionsiirtotoimintaa.

3.2.6 Eläimistä saatavat sivutuotteet

3.2.6.1 Sivutuotteiden hautaaminen

Yhteistoiminta-alue sijaitsee nk. syrjäisellä alueella, jossa sivutuotteiden hautaaminen on vielä sallittua. Kaikki virkaeläinlääkärit työnsä ohella neuvovat ja ohjaavat tiloja ym. sivutuotteiden tuottajia tekemään asianmukaisen hautaamisilmoituksen tautitapauksissa. Ilmoitukset tarkastetaan ja tarvittaessa ryhdytään vaadittuihin toimenpiteisiin. Säädösten vastaisuuksia havaittaessa mitoitetaan toimenpiteet kyseisen tilanteen mukaan. Asiassa voidaan pyytää täydentämään asiakirjoja, käydä sivutuotteiden hautauspaikalla tarkastamassa paikka ja toiminnan laatu sekä tarvittaessa haudattaa sivutuotteet uudelleen, mikäli hautauspaikka ei täytä lainsäädännön vaatimuksia.

3.2.6.2 Haaskat

Ilmoitettuja haaskapaikkoja on toimialueella 2 kpl.

Saapuneet ilmoitukset kirjataan Ruokaviraston ylläpitämään haaskarekisteriin. Ilmoitukset tarkastetaan pistokokein ja tarkastuksella kiinnitetään huomiota siihen, vastaako ilmoitettu paikka ja haaskamateriaali ilmoitusta sekä sivutuotelainsäädännön vaatimuksia.

3.2.7 Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus (ml. sisämarkkinatuonti)

Yhteistoiminta-alueella ei ole valmiina karanteenipaikkaa eläin- tai tuote-erille, joissa aluehallintoviraston mukaan olisi syytä epäillä eläintautiriskiä tai jotka on tuotu maahan laittomasti. Pääsääntöisesti eläimet ja tuotteet pyritään pitämään niiden saapumis- tai varastointipaikassa ja siellä varmistamaan, etteivät ne aiheuta vaaraa ympäristölle. Mikäli yhteistoiminta-alueella toimiva virkaeläinlääkäri toteaa (sisämarkkina)tuonnissa säädösten vastaisuutta tai muita epäkohtia, otetaan välittömästi yhteys aluehallintovirastoon toimintaohjeiden saamiseksi. Mikäli tilanne vaatii toimenpiteitä paikallisesti, järjestetään toimenpiteisiin riittävä henkilöstö. Tarvittaessa eläinlääkintähuollossa hoidetaan tällöin vain kiireellistä hoitoa vaativat sairastapaukset.

3.3 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Yhteistoiminta-alueella on 2 valvontaeläinlääkäriä virkaa, joista toinen osallistuu 60 % valvontaan. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan tehtäviin on

valvontaeläinlääkäriresurssia käytettävissä yhteensä 1,4 htv. Valvontaeläinlääkärit pääsääntöisesti vastaavat eläinsuojelutarkastuksista. Valvontaeläinlääkäriin lisäksi kaikki praktikkoeläinlääkärit osallistuvat tarvittaessa eläinsuojeluvalvontaan, Rovaniemen toimipisteen praktikot ympäristölautakunnan tekemän palvelutasopäätöksen 30.5.2012 mukaisesti (Kohdassa 4.7, Perustason ylittävät palvelut).

Jos virkaeläinlääkäri havaitsee tarkastuksen yhteydessä eläinsuojelulain vastaista menettelyä, hän ryhtyy eläinsuojelulain mukaisiin toimenpiteisiin. Uusintatarkastukset pyritään tekemään pian määräaikojen päätyttyä.

Asiakirjat säilytetään tarkastuksen tehneen eläinlääkäriin toimipaikassa ja Tervekuussa. Niistä lähetetään kopio AVI:lle, tarvittaessa poliisille sekä valvontaeläinlääkärille, mikäli tarkastuksen on tehnyt joku muu kuin valvontaeläinlääkäri.

Eläinsuojelulain 44 §:n mukaisia kiiretoimenpiteitä varten on olemassa suunnitelma pienten eläinten hoidon järjestämisestä (lemmikkieläinhoitola) tai hoidon järjestämisestä tuotantoeläimille (lomituspalvelut). Eläinten mahdollisesti tarvitsemaa kiireellistä eläinlääkäriapua varten voidaan tarkastuksen tehneen eläinlääkäriin lisäksi resursseja järjestää yhteistoiminta-alueen muilta (virka)eläinlääkäreiltä.

3.3.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Yhteistoiminta-alueella on 1,6 valvontaeläinlääkäriä, jotka pääsääntöisesti vastaavat eläinsuojelutarkastuksista. Koska valvontaeläinlääkärit eivät osallistu säännölliseen päivittäiseen praktiikkaan, ovat he pääosin esteettömiä suorittamaan eläinsuojeluvalvontaa niin lemmikkieläinten kuin tuotantoeläintenkin osalta. Lisäksi kiireelliseen eläinsuojeluvalvontaan osallistuvat tarvittaessa kaikki praktikkoeläinlääkärit siten, että jäävittömyys valvonnassa turvataan.

3.3.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Yhteistoiminta-alueella on luvan- ja ilmoituksenvaraisia kohteita yhteensä 84 kpl: hevostalleja 30 kpl, kenneleitä 36 kpl, eläinnäyttelyitä 3 kpl, eläintarhoja 1 kpl, riistanhoidollisia tarhoja 3 kpl, lintutarhoja 1 kpl, eläinhoitoloita 8 kpl ja eläinkauppoja 2 kpl. Valvontaeläinlääkäri vastaa ilmoituksenvaraisten kohteiden vuositarkastuksista. Luvanvaraiset kohteet tarkastetaan läänineläinlääkäriin toimesta. Valvontaeläinlääkäriin tekemät tarkastuspöytäkirjat toimitetaan aluehallintovirastoon. Luvan- ja ilmoituksenvaraisten kohteiden määrät tulevat tarkentumaan, kun kohteita aletaan tarkastaa ja toimintansa lopettaneet kohteet saadaan myös selville. Kaikkia ilmoituksenvaraisia valvontakohteita ei pystytä tarkastamaan käytettävissä olevalla valvontaeläinlääkäriresurssilla vuosittain. Tällöin tarkastettavia kohteita priorisoidaan riskinarvioinnin perusteella.

3.3.3 Teurastamot ja pienteurastamot

Alueella sijaitsevien teurastamoiden ja pienteurastamoiden eläinsuojeluvalvonnasta vastaa Ruokavirasto ja poroteurastamoiden osalta Lapin aluehallintovirasto. Käytännössä eläinsuojelutyötä teurastamoilla tekevät tehtävään määrätyt tarkastuseläinlääkärit, myös praktikkoeläinlääkärit tai valvontaeläinlääkärit, sivutoimisesti oman virkansa ohella.

3.4 Tukivalvonta

Valvontaeläinlääkärit huolehtivat yhteistoiminta-alueen tukivalvontaan liittyvistä tarkastuksista mm. alkutuotannon elintarvikevalvonnasta. Tavanomasiin maidontuotantotiloihin, kananmunantuotantotiloihin ja vesiviljelyyn suositeltu tarkastustiheys on joka viides vuosi. Tarkastuskohteet jaetaan valvontaeläinlääkärien kesken huomioiden mahdolliset esteellisyydet.

Mahdollisia täydentävien ehtojen indikaattorien laiminlyöntejä havaitessaan eläinlääkäri toimittaa tarkastuspöytäkirjan viipymättä vastaavalle läänineläinlääkärille jatkotoimenpiteitä varten.

Valvottavia maidontuotantotiloja on yhteensä 77 kpl: Rovaniemellä 19 kpl, Ranualla 20 kpl, Ylitorniolla 26 kpl, Pellossa 4 kpl ja Kolarissa 8 kpl. Tilojen määrä tulee oletettavasti edelleen laskemaan. Elintarvikevalvontaan kuuluvat maidontuotantotilojen hygienia tarkastukset pitäisi tehdä Ruokaviraston ohjeen mukaan joka viides vuosi eli n. 15 tarkastusta vuodessa, jolloin viidessä vuodessa tulisi kaikki tilat tarkastettua. Käytännössä tähän tavoitteeseen ei päästä nykyisillä resursseilla.

Raakamaitoa tai ternimaitoa myydään vain hyvin pienimuotoisesti suoraan tiloilta, joten niiden myynti tarkistetaan normaalin maidontuotannon tarkastuksen yhteydessä. Suoramyyntiä tekeviä isompia kananmunantuottajia on 1, lisäksi on pienimuotoisia kananmunansuoramyyjiä 3. Nämä tarkastetaan suunnitelman mukaisesti joka toisella salmonellavalvontakäynnillä.

4. Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano

4.1. Peruseläinlääkäripalvelu

Yhteistoiminta-alueen kaikissa kunnissa järjestetään arkipäivisin virka-aikana lakisääteinen peruseläinlääkäripalvelu kuntien asukkaiden ja sellaisten yhteisöjen, joilla on kotipaikka kunnan alueella, pitämiä kotieläimiä varten. Alueella toimiva yksityinen palvelutarjonta huomioidaan palveluiden tarjonnassa.

Erityistilanteissa, jolloin henkilökunta on tilapäisesti pienempi, rajataan peruseläinlääkäripalvelu hyötyeläimiin. Muiden kuin hyötyeläinten osalta tukeudutaan näissä tilanteissa yhteistoiminta-alueella toimiviin yksityisiin palveluntarjoajiin. Hyötyeläimet on määritelty Ruokaviraston julkaisemassa Valtakunnallisessa ohjelmassa (Luku 9.1). Eläinlääkintähuoltolain mukaisesti kiireellinen ympärivuorokautinen eläinlääkintäpalvelu turvataan myös poikkeustilanteissa.

Yhteistoiminta-alueella pyritään mahdollisuuksien mukaan eläinlääkäreiden mielekkääseen työnjakoon ja erikoistumiseen. Tavoitteen mukaisesti valvontatehtävät on suurelta osin siirretty valvontaeläinlääkärien tehtäväksi koko yhteistoiminta-alueella. Tavoite on huomioitu myös praktikoiden keskinäisessä työnjaossa erityisesti Rovaniemellä, jossa samalla alueella toimii useita praktikkoja. Praktikoiden työnjako palvelee myös terveydenhuoltotehtävien järjestämistä, kun terveydenhuoltoa tekevä eläinlääkäri pystytään irrottamaan akuuttipraktiikasta terveydenhuoltotyötä suorittaessaan.

4.1.1. Sisältö

Peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan palvelua, jota annetaan eläinlääketieteellisen yleistutkimuksen tai kliinisen tutkimuksen perusteella eläintenpitopaikoissa tai tavanomaisissa eläinlääkärin vastaanottotiloissa. Peruseläinlääkäripalveluja ovat eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien ennaltaehkäisemiseksi tarpeelliset sekä tuotantotaloudellisesti, epidemiologisesti ja eläinsuojelullisesti perusteltavissa olevat eläinlääkintäpalvelut. Peruseläinlääkäripalveluun sisältyvät eläinlääkärinavun antaminen, eläimen terveydentilan ja sairauksien toteaminen ja todistaminen, toimenpiteet eläimen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseksi sekä eläimen lopettaminen. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa eläinlääkäripalvelua on esimerkiksi kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimus, hoitotarpeen arviointi ja hoito tai lähettäminen jatkohoitoon sekä synnytysapu. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseen liittyviä peruseläinlääkäripalveluun kuuluvia toimenpiteitä ovat esimerkiksi rokotukset, steriloinnit ja kastroinnit sekä muut tavalliset leikkaukset mukaan lukien keisarinleikkaus niille eläinlajeille, joille toimenpide on mahdollista tehdä vallitsevissa olosuhteissa. Muut leikkaukset eivät lähtökohtaisesti kuulu peruseläinlääkäripalveluun. Peruseläinlääkäripalveluja annetaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa ja eläinsuojissa.

Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvana palveluna järjestetään myös valtakunnallisten eläinten terveydenhuolto-ohjelmien mukaiset palvelut alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten. Hyötyeläimellä tarkoitetaan kotieläintä, jota pidetään maatalouteen tai muuhun elinkeinotoimintaan kuuluvana taikka ihmiselle tarpeellista työsuoritusta varten. Hyötyeläimiä eivät puolestaan ole esimerkiksi seura- harrastus- tai kilpailutarkoituksessa pidettävät eläimet.

4.1.2. Puhelinneuvonta

Ei-kiireellistä puhelinneuvontaa annetaan arkipäivisin pääsääntöisesti puhelinaikana, joka vaihtelee yhteistoiminta-alueen eri toimipisteissä. Työtilanteesta riippuen puhelinneuvontaa voidaan antaa myös puhelinajan ulkopuolella. Käytännöt vaihtelevat yhteistoiminta-alueen eri toimipisteissä. Mikäli Rovaniemellä ei ole mahdollista työtilanteen vuoksi vastata puhelimeen puhelinajan ulkopuolella, puhelut ohjataan vastaajaan, jossa pyydetään palaamaan asiaan puhelinaikana ja annetaan kiireellisiä tapauksia varten eläinlääkärin päivystysnumero. Ranualla, Ylitorniolla, Pellossa ja Kolarissa vastaamattomat puhelut siirtyvät vastaajaan, jossa pyydetään jättämään viesti, mikäli asia on kiireellinen ja vaatii välitöntä hoitoa.

Virka-ajan ulkopuolella puhelinneuvontaa antaa päivystävä eläinlääkäri. Virka-ajan ulkopuolinen puhelinneuvonta on maksullista.

4.1.3. Sairaanhoito

Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa sairaanhoitoa on kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimus, hoitotarpeen arviointi ja hoito tai lähettäminen jatkohoitoon. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvia leikkauksia nautaeläinten osalta ovat mm. juokutusmahaleikkaukset ja keisarinleikkaukset. Pieneläinten leikkauksia varten on Rovaniemen vastaanotolla pääsääntöisesti käytössä avustaja. Muissa kunnissa avustajana toimii tarvittaessa eläimen omistaja tai eläinlääkärin itse järjestämä avustaja.

4.1.4. Terveystenhoito

Peruseläinlääkäripalvelu suunnataan kiireellisten sairastapausten hoidon lisäksi ennen kaikkea ennaltaehkäisevään toimintaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpidossa ja edistämiseksi. Erityistapauksena poronhoitoalueella ovat syys-tammikuuhun sijoittuvat poroerotukset, joissa eläinlääkäri suorittaa porojen loishäätöä ja samalla valvontaa erotuksen yhteydessä. Poroerotukset ajoittuvat usein myös virka-ajan ulkopuolelle. Yhteistoiminta-alueella työt järjestetään siten, että porojen terveydenhoitotyö pyritään järjestämään myös virka-ajan ulkopuolella paliskuntien toivomina aikoina.

4.1.5. Eläinten lopetus

Peruseläinlääkäripalvelua on myös kotieläinten ja eläinlääkäriin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä sekä omistajan pyynnöstä. Luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta syntyvät kulut laskutetaan aluehallintovirastolta.

4.1.6. Todistukset

Peruseläinlääkäripalvelua ovat eläimen terveydentilan toteamisen perusteella annettavat todistukset eri tarkoituksia varten, mm. TRACES-todistukset vientiä varten.

4.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kukin praktikkoeläinlääkäri huolehtii toimialueellaan tuotantoeläinten terveydenhuollosta. Niissä toimipisteissä, joissa on useampi eläinlääkäri, pyritään terveydenhuolto keskittämään pääsääntöisesti yhdelle eläinlääkärille. Yksi yhteistoiminta-alueen Rovaniemen toimipisteen praktikkoeläinlääkäreistä on erikoistunut tuotantoeläinten sairauksiin. Myös eri toimipisteiden praktikkoeläinlääkärit voivat tarvittaessa ohjata tuotantoeläinten terveydenhuoltokäyntejä hänelle. Lisäksi Ylitornion toimipisteen yksi praktikkoeläinlääkäri on erikoistumassa tuotantoeläinten sairauksiin. NEUVO2021 kautta on myös mahdollista saada alueen ulkopuolelta terveydenhuoltoeläinlääkäri terveydenhuoltokäynnille tiloille. Tällä hetkellä NEUVO2021:ssä on mukana neljä praktikkoeläinlääkäriä alueellamme.

Yhteistoiminta-alueella on lypsykarjatiloja 77, lihakarjatiloja 38, lammastiloja 12, kotieläinpuistoja 1 ja kanaloita 1, eläintarhoja 1. Sikatiloja toimialueella ei enää ole.

Yleisesti on ennustettavissa, että terveydenhuoltotyön osuus tuotantoeläinten hoitotyön kokonaismäärästä tulee jatkuvasti kasvamaan tukijärjestelmistä, tuotantoa säätelevistä säädöksistä ja keskimääräisen karjakoon kasvusta johtuen. Koska käytännössä merkittävää yksityistä palveluntarjontaa tuotantoeläinten terveydenhuoltoon ei alueella ole, tulevat nämä uudet sopimukset pääosin alueen praktikkoeläinlääkärien tehtäväksi.

4.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kiireellinen eläinlääkäriapu on järjestetty kaikille yhteistoiminta-alueella vakituisesti tai tilapäisesti oleville kotieläimille kaikkina vuorokauden aikoina. Tavoitteena on ensiaputyypinen toiminta, jolla pyritään hoitamaan eläimen henkeä ja hyvinvointia uhkaavat tapaukset ja varmistamaan, että potilaan tila ei kohtuuttomasti heikkene sen odottaessa virka-aikana annettavia palveluja. Yhden eläinlääkäriin toimipisteiden

eläinlääkäreiden poissa ollessa palkataan sijainen tai kiireelliset työt hoidetaan naapurikunnan toimipisteestä.

Kiireellistä eläinlääkäriapua ovat äkillisesti ja vakavasti sairastuneen tai vahingoittuneen eläimen eläinlääketieteellinen yleistutkimus tai kliininen tutkimus sekä ensiavunluonteiset hoitotoimenpiteet. Ensiavunluontoisena toimenpiteenä pidetään esimerkiksi haavan ompelemista, shokin hoitoa, synnytysapua, vakavien tulehdusten hoitoa sekä kivunlievitystä esimerkiksi murtumien ja muiden kivuliaiden tilojen yhteydessä sekä loukkaantuneen eläimen valmistelua jatkohoitoon kuljettamista varten. Kiireellisellä eläinlääkäriavulla tarkoitetaan myös eläimen lopettamista eläinsuojelullisin perustein. Vastaanottoiloissa suoritettuihin kiireellisiin eläinlääkäripalveluihin ei kuitenkaan kuulu sellaisia hoitotoimenpiteitä, jotka ovat vaativampia kuin peruseläinlääkäripalveluihin kuuluvat hoitotoimenpiteet, mukaan lukien ne toimenpiteet, joiden asianmukainen hoitaminen edellyttäisi avustavaa henkilökuntaa tai erityisiä välineitä. Kiireellistä eläinlääkäriapua annetaan kaikille alueella oleville kotieläimille.

4.3.1 Suur- ja pieneläinpäivystys

Yhteistoiminta-alueella toimii kaksi päivystyspiiriä. Rovaniemi-Ranua piirissä on kuusi praktikkoeläinlääkäriä virkaa (yksi sijaisvirka on täyttämättä) ja toisessa piirissä on neljä praktikkoeläinlääkäriä virkaa. Toinen päivystysalue kattaa Rovaniemen ja Ranuan kunnat, toinen Ylitornion, Pellon ja Kolarin. Kummassakin piirissä päivystää virka-ajan ulkopuolella yksi eläinlääkäri. Päivystys on luonteeltaan sekapäivystystä, jossa sama henkilö hoitaa sekä suur- että pieneläinpotilaat kiireellisyysjärjestyksessä. Rovaniemi-Ranuan päivystysalueella on päästy tilapäisjärjestelyin Eläinlääkäriliiton suositteluun päivystystiheyden eli korkeintaan 1/5. Ylitornio-Pello-Kolari –alueen päivystyspiirissä päivystystiheys on 1/4.

Eläinlääkintähuoltolaissa edellytetään kiireellisen eläinlääkäriavun eriyttämistä pien- ja suureläinpäivystykseen. Eläintiheyden ollessa pieni, vaatimuksesta voidaan poiketa. Yhteistoiminta-alueen kunnista Pello, Ranua ja Ylitornio ovat kuntia, joissa eläintiheys pieneläinten osalta on pieni. Rovaniemellä taas pieneläinten määrä on kohtuullisen suuri. Lapin aluehallintovirasto on ottanut kantaa päivystyksen eriyttämiseen ja todennut, että Rovaniemen kokoisessa kaupunkitaajamassa pieneläinpäivystys tulisi olla jollain tarkoituksenmukaisella tavalla eriytetty suureläinpäivystyksestä (aluehallintoviraston suunnitelma, luku 4.1).

Yksityinen palveluntarjoaja on aloittanut vuoden 2021 alusta päivystysluontoisen palvelun pieneläimille jokaisena viikonpäivänä. Näin ollen päivystyksen aiheuttama työn kuormittavuus on todennäköisesti pienentymässä.

4.3.2 Keskitetty yhteydenottopalvelu

Molemmissa alueen päivystyspiireissä on käytössä keskitetty yhteydenottopalvelu virka-ajan ulkopuolella.

Kiireellinen eläinlääkäriapu virka-ajan ulkopuolella:
Rovaniemi ja Ranua: 0600-04410
Pello, Ylitornio ja Kolari: 0600-14420

4.4 Saatavuus- ja laatuavoitteet

4.4.1 Ajanvaraus

Eläinten omistajat ja haltijat voivat arkipäivisin määriteltynä puhelinaikana varata käyntiajan eläinlääkäriin vastaanotolle tai käynnin eläintilalle. Samana päivänä kiireellistä hoitoa vaativat sairastapaukset huomioidaan ajanvarauksissa siten, että niille jätetään riittävästi vapaata aikaa ajanvarauskalenteriin. Yhden eläinlääkäriin toimipisteessä eläinlääkäri organisoii itse työskentelynsä. Halutessaan eläinlääkäri voi pyytää apua yhteistoiminta-alueen toiselta praktikolta työmäärän ollessa hallitsematon. Kun henkilöstöä on vähän, hoidetaan pääasiassa kiireellistä hoitoa vaativia sairastapauksia. Eläinten omistajan toiveet hoitavasta eläinlääkäristä huomioidaan mahdollisuuksien mukaan.

4.4.2 Saatavuus

Jos avun tarve ei ole kiireellinen, pyritään sairaskäynti- tai vastaanottoaika järjestämään viikon sisällä tilauksesta. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit sekä terveille eläimille suoritettavat leikkaukset pyritään varaamaan kolmen viikon sisällä yhteydenotosta. Lomakaudella sekä kiireisimpään poroerotusaikaan em. käynnit pyritään järjestämään kuuden viikon sisällä. Poikkeuksena edelliseen on poroerotusten yhteydessä suoritettava terveydenhoitotyö, jossa eläinlääkäri tekee poroille massatyönä loislääkitystä. Porojen terveydenhoitotyö pyritään järjestämään paliskuntien ilmoittamina aikoina, myös virka-ajan ulkopuolella.

Mainittuihin tavoiteaikoihin sisältyy optio tarvittaessa lähettää eläin yksityiselle palveluntarjoajalle, joka pystyy mainitun ajan sisällä suorittamaan eläimen omistajan tilaaman toimenpiteen.

4.5 Toimitilat ja välineresurssit

Yhteistoiminta-alueella on viisi erillistä eläinlääkäriin vastaanottoa (Rovaniemellä, Ranualla, Pellossa, Ylitorniolla ja Kolarissa). Yhteistoiminta-aluetta muodostettaessa on sovittu, että Rovaniemen kaupunki vastuukuntana vuokraa kustakin sopimuskunnasta sopimuksen tekohetkellä toiminnassa olleet vastaanottotilat varusteineen. Kaikilla vastaanotoilla on perusvarustus, varusteiden huoltotilat ja riittävät henkilökunnan sosiaaliset tilat. Siivouspalvelut ja jätehuolto on järjestetty. Ylitorniolla ja Kolarissa on vastaanottotilojen yhteydessä sijaiselle myös asunto ja lämmin autotalli. Hevosia varten ei ole erillistä hoitotilaa tai kaatokarsinaa missään toimipisteessä. Rovaniemellä on hevosille tarjolla yksityisellä palveluntuottajalla kyseiset tilat ja varusteet. Toimipisteiden varustelua kehitetään jatkuvasti vastaamaan tarvetta. Instrumenttien pesusta ja desinfioinnista sekä työvaatehuollosta vastaavat eläinlääkärit itse. Rovaniemellä avustaja tekee osan työstä.

Pääsääntöisesti toimipisteiden välineresurssit ovat Ruokaviraston laatimassa valtakunnallisessa ohjelmassa kuvatun mukaiset. Kaikkien yhteistoiminta-alueen eläinlääkäreiden käytössä on yhteinen tiedonhallintaohjelma potilastietojen käsittelyyn, laskutukseen ja tilastointiin. Ajanvarausjärjestelmä ja potilaskortisto ovat toimipistekohtaisia. Muissa kuin Rovaniemen toimipisteissä eläinlääkärit voivat halutessaan käyttää myös omaa potilasohjelmaansa.

4.6 Ostopalvelut

Yhteistoiminta-alueen eläinlääkintähuollossa ostetaan tarvittaessa pieneläinpäivystyspalvelua yksityisiltä eläinlääkäreiltä, jotta virka-ajan ulkopuoliset päivystyssidonnaisuudet eivät tule henkilöstölle kohtuuttomiksi. Rovaniemen toimipisteessä ostetaan leikkausavustajan/eläintenhoitajan palvelua päivystysaikana tarvittaessa.

4.7 Perustason ylittävät palvelut

Perustasoa vaativampien eläinlääkäripalvelujen osalta yhteistoiminta-alueella tukeudutaan yksityisiin palveluntarjoajiin yhteistoiminta-alueen sisällä tai sen ulkopuolella. Perustasoa vaativampaa palvelua tarvitaan erityisesti hevosten ja ajoittain pieneläinten hoidossa.

Ympäristölautakunta on 30.5.2012 päättänyt:

Eläinlääkintähuoltolain mukaiset linjaukset ja toimintaohje Rovaniemellä

- 1) Rovaniemen kaupungin eläinlääkäripalvelut järjestetään valtakunnallisen ohjelman luvun 9 ja kunnan suunnitelman luvun 4 mukaisesti. Em. ohjelman ja suunnitelman mukaisesti palveluihin kuuluu:
 - a. Peruseläinlääkäripalvelu (ohjelma 9.1, suunnitelma 4.1)
 - Peruseläinlääkäripalveluiden sisältö on määritelty pääpiirteittäin valtakunnallisessa ohjeessa ja kunnan suunnitelmassa. Peruseläinlääkäripalveluksi katsotaan Rovaniemen kaupungissa eläinlääkäripalvelu, joka ylläpitää praktikkoeläinlääkäreiltä päivystysaikana kiireellistä eläinlääkäriapua annettaessa tarvittavia taitoja ja osaamista. Peruseläinlääkäripalvelut sitoudutaan tarjoamaan siten, että ohjelman kohdan 9.4.2 ja suunnitelman 4.4.2 mukainen saatavuus palvelulle kaupungissa turvataan. Asiakas voidaan tarvittaessa ohjata käyttämään myös yksityisen palveluntarjoajan palveluja, mikäli palvelu on sieltä saatavissa ohjelmassa ja suunnitelmassa määritellyssä ajassa.
 - b. Tuotantoeläinten terveydenhuolto (ohjelma 9.2, suunnitelma 4.2)
 - c. Kiireellinen eläinlääkäriapu (ohjelma 9.3, suunnitelma 4.3)
- 2) Rovaniemen kaupunki ei sitoudu tarjoamaan valtakunnallisen ohjelman (9.8) ja suunnitelman (4.7) mukaisia perustason ylittäviä erikoiseläinlääkäripalveluja. Vaativaa jatkohoitoa tarvitsevat potilaat ohjataan mahdollisuuksien mukaan yksityisten palvelun tarjoajien hoitoon.
- 3) Työajan riittäessä voivat kaupungineläinlääkärit halutessaan tarjota myös muita kuin kohdan 1 a, b ja c mukaisia palveluja oman perehtyneisyytensä ja mielenkiintonsa mukaan.

- 4) Avustajan työpanosta käytetään pääsääntöisesti tässä päätöksessä linjattujen kaupungin tarjoamien perus- ja kiireellisen eläinlääkäripalvelun tuottamisessa.
- 5) Praktiikkaa tekevät kaupungineläinlääkärit osallistuvat eläinsuojeluvalvontaan vähintään 10 htpv/ htv siten, että jäävittömyys valvonnassa turvataan.
- 6) Eläintautilain mukaiset tehtävät jaetaan erikseen sovittavalla tavalla valvontaeläinlääkäriin ja praktiikkaa tekevien kaupungineläinlääkäreiden kesken.

Tätä ohjetta tarkennetaan ja tulkitaan työnjohdollisesti.

4.7.1 Laboratoriopalvelut

Maitonäytteiden tutkiminen järjestetään tilanteesta riippuen joko lähettämällä laboratorioon tutkittavaksi tai vastaanotolla itse viljellen. Erityisesti viikonloppujen aikana näytteet viljellään itse vastaanotolla.

Verinäytteistä tutkitaan toimipisteen varustelusta riippuen ainakin perusarvot. Tarvittaessa käytetään laboratoriopalveluja tarjoavia yrityksiä. Tällöin tulokset saadaan yleensä seuraavana päivänä.

Uloste-, kudos-, erite-, ym. näytteet sekä raadonavausta varten kokonaiset eläimet lähetetään tutkittavaksi kulloinkin sopivinta palvelua tarjoavaan laboratorioon tai Ruokavirastoon.

Tilanteesta riippuen näytteet lähetetään joko postitse tai matkahuollon välityksellä. Lähettämisessä noudatetaan em. tahojen antamia ohjeita näytteiden pakkaamisesta ja lähettämisestä. Erityistä varovaisuutta noudatetaan lähetettäessä tartuntavaarallista materiaalia.

Näytteiden tulokset otetaan vastaan joko sähköpostilla tai puhelimitse. Tutkivan tahon oma käytäntö vaikuttaa käytettävään viestintäreittiin. Kiireisiä vastauksia hoitava eläinlääkäri tiedustelee itse, yleensä puhelimitse.

5. Laatu ja seuranta

5.1 Valitusten käsittely ja kehittäminen

Eläinlääkintähuoltoa koskevat valitukset ja korvauspyynnöt käsitellään tapauskohtaisesti. Eläinlääkinnän lähiesimies ottaa vastaan valitukset ja korvauspyynnöt sekä suorittaa asiaan liittyvän esikäsittelyn ja tarvittaessa välittää asian eteenpäin terveysturvallisuuden johtajalle tai esim. lakiasiain yksikköön. Korvauspyynnöt ohjataan pääsääntöisesti vahinkovakuutusyhtiön käsiteltäväksi Rovaniemen kaupungin lakiasiainyksikön toimesta. Mikäli kaupungin vastuuvakuutus ei korvaa esitettyä vahinkoa, arvioidaan korvaamisasia

vielä erikseen tapauskohtaisesti. Tarvittaessa pyydetään eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan lausuntoa.

Asiakaspalautetta kerätään myös aktiivisesti eläinlääkärin vastaanotoilla. Rovaniemen toimipisteessä on käytössä palautelaatikko. Rovaniemen kaupungin internet-sivuilla on myös yleinen palautekanava, jossa asiakas voi valita palautteen aiheeksi eläinlääkinnän. Valitus- ja korvauspyyntötapausten sekä muun asiakaspalautteen pohjalta toimintaa pyritään kehittämään. Käytännön työhön liittyvää kehitystyötä tehdään yhdessä eläinlääkäreiden kanssa työpaikkakokouksissa ja kehittämispäivillä.

5.2 Seuranta ja Raportointi

5.2.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta

Määräysten ja kieltojen toteutumisen seurannan perusta turvataan varaamalla valvontatyöhön riittävä henkilöstöresurssi. Ympäristöterveydenhuollon strategiatyössä korostetaan toiminnan vaikuttavuutta. Koulutuksin ja toiminnan kehittämistyössä henkilöstöä kannustetaan sitoutumaan rutiininomaiseen jälkivalvontaan toimintatapana vaikuttavuuden lisäämiseksi.

5.2.2 VASU-raportointi

Raportointi suoritetaan Ruokaviraston ohjeiden mukaan.

5.2.3 Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot

Selkeällä työn- ja vastuunjaolla varmistetaan, että seuraavat asiakirjat lähetetään määräaikojen puitteissa asianomaisille viranomaisille.

- eläinsuojelutarkastuskertomukset/ päätökset
- terveysvalvontaohjelmien käynnit
- tautiepäilyt
- eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota
- muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot ym.
- terveysvalvontaohjelmien liittymisasiakirjat
- vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet

Mikäli esimiehen tietoon tulee tietoa jatkuvista laiminlyönneistä, otetaan asia tarvittaessa henkilön kanssa puheeksi.

5.2.4 Eläintaudeista ilmoittaminen

Epäiltäessä tai havaittaessa helposti leviävä eläintauti, ko. eläinlääkäri tekee asiasta välittömästi ilmoituksen läänineläinlääkärille. Päivystysaikana ilmoitus tehdään päivystävälle läänineläinlääkärille. Läänineläinlääkärin ohjeistuksen mukaan ilmoitus tehdään myös alueen tartuntatautien torjunnasta vastaavalle terveyskeskuksen lääkäriksi. Aluehallintovirasto vastaa tautiepäilyn johdosta tehtävien toimenpiteiden organisoimisesta.

5.2.5. Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Vuoden 2012 alusta yhteistoiminta-alueella on pidetty kaikki kunnat kattavaa tilastoa eläinlääkäripalvelujen käytöstä. Tilastoon kerätään tiedot sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrästä virka-aikana ja virka-ajan ulkopuolella. Tietojen kerääminen suoritetaan tiedonhallintaohjelmia apuna käyttäen. Tilasto liitetään tämän suunnitelman toteutumisen arviointiin ja toimitetaan vuosittain aluehallintovirastolle.

Eläinten hyvinvoinnin valvontasuunnitelma vuodelle 2021

	Suunnitelmallisen valvonnan kohteiden lukumäärä	Suunniteltu tarkastusten määrä v. 2021
Kennelit/Koiratarhat	31	21
Hevostallit	30	10
Eläinhoitolat	8	7
Eläinkaupat	2	1
Lintutarhat	1	1
Riistanhoidolliset tarhat	3	2
Epäilyyn perustuvat eläinsuojeluilmoitukset		150
Yhteensä	75	192

Eläinten terveyden valvonnan tarkastussuunnitelma vuodelle 2021

	Suunnitelmallisen valvonnan kohteiden lukumäärä	Suunniteltu tarkastusten määrä v. 2021
Siipikarjan salmonellavalvonta	3	3
Keinosiemennyssonneja tuottavat nautojen pitopaikat salmonellavalvonta	0	0
Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	3	3
Maedi-Visna/CAE	1	0
Scrapie /TSE	12	0
Vesiviljelyeläinten terveystarkastuskohteet	10	6
Yhteensä	29	12

Sivutuotevalvonnan tarkastussuunnitelma vuodelle 2021

	Suunnitelmallisen valvonnan kohteiden lukumäärä	Suunniteltu tarkastusten määrä v. 2021
Laitokset	4	1
Haaskat	2	0
Yhteensä	6	1

Elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma vuodelle 2021

	Suunnitelmallisen valvonnan kohteiden lukumäärä	Suunniteltu tarkastusten määrä v. 2021
Maidontuotantotilat	77	5
Kananmunantuotantotilat	2	1
Yhteensä	79	6